

Dorota Czajkowska

"Gwiazda Afryki", Colin D. Heaton, Anne Marie Lewis, Poznań 2014 : [recenzja]

Przegląd Historyczno-Wojskowy 16 (67)/2 (252), 218-219

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Książkę rozpoczyna zwięzła historia dywizjonu obejmująca okres przedwojenny, tj. od powstania jednostki w 1928 r. aż po sierpień 1939 r. W tekście zostały uwzględnione wszystkie wypadki lotnicze, w których zginęli piloci dywizjonu w latach 1928–1939. Główną treścią książki są walki i losy lotników dywizjonu we wrześniu 1939 r.; bardzo skrupulatnie przedstawiono działania lotnicze od 1 do 17 września. Dobrze wyszkoleni piloci polscy walczyli wówczas z podobnie wyszkolonymi pilotami niemieckimi, ci ostatni mieli jednak o wiele nowocześniejsze, sprawniejsze bojowo samoloty. Polski myśliwiec PZL P.11c, był o 30–50 km/godz. wolniejszy od niemieckich bombowców i o ok. 175 km/godz. od Messerschmitta Bf 109E. Pomimo tak ogromnej niemieckiej przewagi technicznej, a także taktycznej piloci krakowskiego dywizjonu doskonale spisali się w czasie walk wrześniowych.

Książkę wzbogacają liczne zdjęcia archiwalne pilotów, samolotów polskich i niemieckich, a także zwycięstw i strat tytułowego dywizjonu. Lekturę ułatwia zestawienie skrótów użytych w tekście, a poszerzeniu wiedzy o polskim lotnictwie w okresie międzywojennym i jego wrześniowych walkach sprzyja obszerna bibliografia. Odwołanie się przez autora do licznych wspomnień uczestników walk powietrznych użytych powoduje, że niektóre fragmenty książki czyta się z wypiekami na twarzy. Warto też podkreślić, że książka jest przejrzystie skonstruowana i ładnie wydana.

Colin D. Heaton, Anne Marie Lewis, *Gwiazda Afryki*,
Replika, Poznań 2014, 344 s.

Książka autorstwa dvojga amerykańskich historyków wojskowości przedstawia historię Hansa Marseille'a, myśliwskiego asa z II wojny światowej, znanego również jako „Gwiazda Afryki” i „Pustynny Orzeł”. Niepokorny as Luftwaffe żył tylko 23 lata. Hans Joachim Marseille urodził się w Berlinie w 1919 r., w rodzinie o korzeniach francuskich. Jego ojciec był zawodowym wojskowym. W 1938 r. wstąpił do Luftwaffe i od tego czasu rozpoczęła się jego zawrotna kariera pilota myśliwskiego. Uczestniczył w bitwie o Anglię, a także w walkach powietrznych na Bałkanach i w Afryce Północnej. Odbił 382 loty bojowe; zestrzelił 158 samolotów na froncie zachodnim. Wypracował własny brawurowy styl walki. Mimo że walczył za hitlerowską III Rzeszę, z przekonania nie był nazistą, nie należał też do NSDAP. Starł się również przestrzegać humanitarnych zasad – odmawiał np. atakowania celów cywilnych, za co był karany przeniesieniami do innych jednostek myśliwskich. Znany był z niezależności poglądów, buntowniczej natury i skłonności do życia „na krawędzi”. Nie stronił od hucznych zabaw i towarzystwa pięknych kobiet. Zginął śmiercią lotnika 30 września 1942 r. podczas powrotu z lotu bojowego nad Egiptem.

Książkę, wydaną w twardej oprawie z obwolutą, tworzy 10 ułożonych chronologicznie rozdziałów, uzupełnionych przedmową, wstępem, a także tabelami zawierającymi szczegółowe informacje o wszystkich aspektach służby wojskowej Marseille'a.

Autorzy książki: Collin Heaton, były żołnierz, profesor historii wojskowości, i Anne Marie Lewis, specjalistka w zakresie stosunków międzynarodowych, wykonali ogromną pracę. Wykorzystali nie tylko dokumenty źródłowe, ale też uzyskali sporo unikatowych, niekiedy sensacyjnych informacji od osób, które znały Marseille'a.

Śladami zbrodni. Przewodnik po miejscach represji komunistycznych lat 1944–1956, IPN, Warszawa 2012, 632 s.

Powstała pod redakcją naukową Tomasza Łabuszewskiego książka jest owocem pracy 30 historyków z 11 oddziałów IPN. Ta obszerna publikacja przedstawia 210 z ponad 500 obiektów dotychczas skatalogowanych w ramach ogólnopolskiego projektu badawczego „Śladami zbrodni”, który był również adresowany do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Zgromadzony materiał ukazuje rozmiar zbrodni dokonanych przez komunistycznych oprawców z powiatowych i wojewódzkich Urzędów Bezpieczeństwa Publicznego, NKWD, NKGB, Milicji Obywatelskiej, Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i bojówek PPR. Identyfikuje miejsca tych zbrodni: siedziby organów sowieckich, tajnych i jawnych ośrodków, więzienia, areszty, obozy pracy, obozy etapowe i filtracyjne, miejsca uwięzienia nieletnich, a także tajne miejsca pochówków zamordowanych polskich patriotów. W albumie, oprócz zdjęć samych budynków i ich wnętrz, znalazły się także fotografie poruszających napisów wydrapanych na ścianach piwnic przez więźniów. Pomieszczone są też życiorysy i wstrząsające wspomnienia więźniów torturowanych i mordowanych, opatrzone fotografiami biogramy ich oprawców oraz dokumenty obrazujące metody i skalę działania aparatu bezpieczeństwa.

Publikację zrecenzował Andrzej Kunert, historyk, sekretarz Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. Przedmowę zamieścił prezes IPN Łukasz Kamiński, a wstępem opatrzył Tomasz Łabuszewski. Według szacunków tego ostatniego, ogólna liczba ofiar zbrodni komunistycznych w omawianej dekadzie może sięgać nawet 50 tys. zmarłych i zamordowanych. Album zawiera indeks obiektów oraz 2 mapy z podziałem administracyjnym Polski w 1946 i w 1956 r.

Polska jest jedynym w postkomunistycznej Europie krajem, który nie ma muzeum ofiar zbrodni komunistycznych. Tym większa więc zasługa wszystkich tych, którzy przyczynili się do powstania tego albumu, stanowi on bowiem trwały pomnik ofiar tych zbrodni. Upamiętnia też niejednokrotnie zapomniane miejsca ich męczeństwa.